

ANDREI KISS

În trecut avifauna Banatului era extrem de bogată și specifică biocenozelor de atunci. Ne referim în special la perioada înaintea începerii lucrărilor de hidroameliorații, la sfârșitul secolului XVIII-lea, când întreaga zonă a câmpiei joase era înmlăștinată din cauza inundațiilor și a deselor schimbări de cursuri ale râurilor principale. Aceștia au transformat mari suprafețe în terenuri mlăștinoase. Despre situația reală și de extindere a acestor zone, ne informează, ca o imagine generală, harta provinciei executată între anii 1723-1725 din ordinul generalului austriac MERCY.

Teritoriul a atras atenția a numeroși călători străini, care în diferite misiuni, ca reprezentanți ai administrației statale, ca militari, ca exploratori ai zonelor necunoscute, ca cercetători, ca negustori, ș.a.m.d., au vizitat, au cunoscut, au cartografiat, au cercetat și au descris aceste meleaguri. Puțini sunt însă cei care au avut cunoștințe necesare de a aprecia global sau parțial avifauna întâlnită în Banat la venirea lor.

Deși neglijat de literatura de specialitate, probabil din cauză că la sfârșitul secolului al XVII-lea, mai precis între anii 1690-1700, în timpul războaielor austro-turce, vizitează Banatul în scopuri militare, contele LOUIS FERDINAND DE MARSIGLI este primul care lasă o operă însemnată. Membru al Societății regale din Londra și al Academiei din Paris și Montpellier, militar de carieră, dar și inginer, arhitect și cartograf emerit, vizitează (a doua oară) amănunțit Banatul, teritoriul între Dunărea de Jos și Tisa, descriind observațiile sale, cu ilustrații potrivite, despre geografia-geologia, astronomia, hidrografia, istoria și natura acestui ținut în cinci tomuri (Paris 1744, ed.II-a, tradusă din latină).

În volumul al V-lea tratează în întregime păsările acvatice ce populează zona între Tisa și Dunăre. Aici sunt descrise peste 50 de specii, folosindu-se referiri la diferențele între sexe, modul lor de staționare, hrănire și cuibărit. Semnalează și câteva specii noi pentru acea vreme. Încearcă o primă clasificare a păsărilor după locuri unde pot fi găsite (biotip) și forma lor (adaptări morfo-anatomice la mediul de trai). Determinări și afirmații eronate sunt foarte puține în lucrările sale. După desenele minuțioase se pot recunoaște majoritatea speciilor acvatice de astăzi.

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, mai precis între anii 1774-1777, vizitează Banatul abatele italian FRANCESCO GRISELINI, funcționar de rang înalt în administrația austriacă. Ca om de știință și savant imortalizează observațiile sale sub formă de epistole, din care 12 se referă în mod expres descrierii "Istoriei Naturale a Banatului" (tipărit la Viena în 1780, simultan în limbile latină și germană; tradusă în română în 1926 și 1984).*

Este surprinzător și interesant, pentru tema noastră, relatarea sa în Epistola I "Despre constituția fizică a șesului provinciei. Natura solului. Izvoarele și râurile cari îl adapă. Mocirlele și apele stătătoare", în care descrie aspectul natural al Banatului Timișan după izgonirea turcilor. Despre păsări amintește doar generalități: "Pădurile oferă vânaturi din belșug, râurile sunt pline de pesti, animalele zburătoare, de tot felul, sunt nenumărate...". Într-un alt loc scrie: "În loc de glasul poetic al privighetoarei și de veselul cântec al ciocârliei nu se auzea decât croncănitul corbilor și coțofenelor, alternând cu cântecul lugubru al bufnițelor și cucuvelelor. Aceste soiuri de păsări și-au ales aici domiciliul lor precum și o foarte mare mulțime de altfel de păsări de pradă, cari încep de la vulturi, aproape toate soiurile, își găseau hrana atât în râuri și mocirle, cât și printre marele număr de păsări sălbatice de vânat... Nederanjate de vânători, aceste animale s-au înmulțit foarte mult", ca mai apoi "Țigani mai au aversiune (pe lângă pești, față de mreană și peștele cu solzi roșii) și de toate păsările de vânat și mai cu seamă de păsările de pradă. Barza (cocostârcul) este ținută de ei în mare cinste, când în timpul verii ea își face cuibul deasupra mizerabilelor lor bordeie, una din păsările, ca și *Ibis*, înrudită cu ea, era un obiect al serviciului simbolic al zeităților egiptene".

Cu peste o sută de ani mai târziu, pe la mijlocul secolului al XIX-lea, ornitologul german E. BALDAMUS cercetează avifauna Banatului și publică rezultatele sale în anii 1849-1852. Cu el încep cercetările ornitologice moderne în Banat.

---

* La 24 august 1774 Francesco Grisellini a pornit spre Banat împreună cu Iosif de Brigido și au ajuns la Cetatea Timișoarei la 21/22 septembrie 1774. Rezultatele cercetărilor sale s-au materializat în diferite studii consacrate antichităților romane (partea I a cărții) și al aspectelor istoriei naturale (partea II a cărții). A participat la eforturile Administrației Țării privind modernizarea culturii orezului și îngrijirea plantațiilor de dud, necesare creșterii viermilor de mătase. Scrierile sale sub formă de epistolă (scrisori) erau un mod de exprimare cultivat cu predilecție de savanții și literații din secolul al XVIII-lea. Scrisorile despre Istoria Naturală a Banatului au fost adresate abatelui Lazzaro Spallanzani (1729-1799) erudit fiziolog și fizician. Dar ultima epistolă, cea de a 12-a, în care pentru prima oară este semnalată problema muștei columbace, ce producea daune însemnate între vite, este adresată lui Gianantonio Scopoli (1723-1788), botanist de renume de la Universitatea din Pavia (Padova), căruia Grisellini i-a dăruit colecția de eșantioane minerale și de fosile strânse în timpul șederii sale în Banat (după C. Feneșan).

Cu câțiva ani mai târziu, în 1852, A. FRITSCH cercetează și colectează păsările din Banat, în timpul călătoriei sale, publicând rezultatele în 1853.

Un alt erudit al științelor zoologice J. FRIVALDSZKY, de la Muzeul Național din Budapesta, cercetează și colectează (1872) în defileul Cernei și împrejurimile Băilor Herculane, precum și în zona Dunării de Jos, publicând mai multe lucrări de referință pentru acea dată, printre care cea mai de seamă era *Aves Hungariae* (Budapesta 1891), în care se trec în revistă toate speciile de păsări observate de atunci (și) în Banat.

Până acum ne-am referit doar la cei străini de aceste meleaguri, fie ei călători sau savanți, dar care în perioadele scurte ce le-au avut la dispoziție au putut aprecia mai mult global avifauna Banatului, mulțumindu-se în final să amintească bogăția acesteia. Paralel cu preocupările Administrației de desecare a mlaștinilor stăvechi, de regularizarea și canalizarea râurilor principale, de dezvoltarea agriculturii și industriei, în general de a face ordine și de a obține informații precise și detaliate despre situația provinciei și locuitorilor săi, se crează o nouă orientare, un curent nou de revenire a științelor naturale, moment marcat prin înființarea Societății de Științele Naturii din Timișoara, la 21 februarie 1874 (*Délmagyarországi Természettudományi Társulat*). Astfel s-a creat posibilitatea cunoașterii amănunțite a patrimoniului natural bănățean într-un cadru organizat și permanent. Conform statutului de funcționare scopul urmărit a fost: "cultivarea și răspândirea tuturor domeniilor științelor naturii în general și cercetarea condițiilor naturale (ale Banatului) în special". Totodată se prevedea înființarea unui muzeu de științele naturii și a unei biblioteci de specialitate. Prin complexitatea și specificul preocupărilor sale, prin editarea periodicului său timp de 40 de ani, *Természettudományi Füzetek* (Caiete de Științele Naturii), se poate aprecia astăzi, că Societatea de Științele Naturii din Timișoara (1874-1918) s-a numărat în rândurile premierelor naționale de acest gen, cu o deosebită valoare științifică, documentară și culturală.

O personalitate remarcantă a acestor perioade de pionierat a fost Dr. LAJOS KHUN (născut la 13 martie 1844 la Kistószeg, azi în Jugoslavia), care fiind secretarul Societății între anii 1876-1879, a fost animatorul activităților de teren îndeosebi pentru cunoașterea avifaunei. El lansează apelul privind înființarea unui muzeu de științele naturii, pe calea donațiilor, modalitate des folosită în acea vreme. Pentru a câștiga cât mai mulți adepți colectării și implicit observării păsărilor, publică lucrări de interes practic, metodologic: "Modalitățile de manipulare a animalelor în vederea împăierii", unde descrie modalitățile observării și recunoașterii păsărilor in situ, totodată redă și fazele colectării și preparării acestora. Deoarece solicitările pentru împăierea păsărilor au crescut de la o zi la alta, E. MERKL, funcționar financiar, unul dintre fondatorii Societății, deschide un atelier de naturalizare a păsărilor la Reșița, iar pentru cei interesați,

prin intermediul Caietelor lansează lista de preturi*. Tot în anul respectiv, 1878, se redă și o listă de prețuri europene a păsărilor împăiate, a pielor de păsări și a ouălor.

O altă lucrare a Dr. LAJOS KUHN, în această ordine de idei este "Colecția de cuiburi și ouă și îngrijirea acestora", în care tratează fazele colectării, preparării și expunerii ouălor, afirmând că, "Fără nici o ordine și denumire, grămada de ouă este fără însemnătate". Dorind să educe pe cei interesați în spiritul exactității științifice spune, "ca să putem defini exact ouăle este necesar să cunoaștem păsările atât după voce și cântecul lor cât și după zborul și locurile tipice de staționare a lor..."

În această perioadă apare lucrarea lui OTTO HERMAN (Bibliografia Ornitologică Ungară, Természettajzi Füzetek, T.IV-IX, 1878, Budapest) în care apreciază, că față de flora Banatului, care este cunoscută și apreciată și dincolo de granițe, fauna acestuia este atât de sporadic studiată încât pare inexistentă. Majoritatea publicațiilor ornitologice se refereau la păsările răpitoare (K. LÁZÁR, ș.a.) sau la păsările în general (W. STETTER, ș.a.) din Transilvania. Aici recunoaște Dr. KUHN posibilitățile uriașe oferite de cadrul Societății. Dorind să impulsioneze cercetările ornitologice, prin exemplul personal, publică 5 lucrări de mare însemnătate. Faptul că a ținut cu orice preț să aibă exemplare documentare, pe care le valorifica prin muzeu, precum și faptul că știința și pedagogia în cazul său s-au îmbinat perfect, face ca lucrările sale să fie folosibile și în zilele noastre, situându-se printre primii ornitologi consacrați din Banat.

În prima sa lucrare de ornitologie redă nomenclatorul speciilor de păsări răpitoare întâlnite în Banat. Combinând datele literaturii vremii cu observațiile personale stabilește existența a 29 specii de păsări răpitoare apreciind situația fiecăreia în parte. Din lucrarea sa aflăm date interesante și pertinente despre

---

* Această listă, de la 8 coroane la 20 de forinți, redă fidel concepția vremii despre păsări-trofee, cuprinzând aproape în exclusivitate păsări din Ordinul Falconiformes și Strigiformes (Păsările răpitoare de zi și Bufnițele), specii de o importanță ecologică deosebită ocrotite cu desăvârșire în majoritatea țărilor! Se oferă pentru împăiere: *Gyps fulvus* (Vultur sur), *Gypaëtus barbatus aureus* (Zăgan), *Haliaeetus albicilla* (Codalb), *Aquila chrysaëtos* (Acvila-de-munte), *Aquila heliaca* (Acvila-de-câmp), *Circus gallicus* (Șepar), *Buteo buteo* (Șorecar), *Buteo lagopus* (Șorecar încălțat), *Accipiter gentilis* (Uliu porumbar), *Accipiter nisus* (Uliu păsărar), *Milvus milvus* (Gaie roșie), *Milvus migrans* (Gaie neagră), *Pernis apivorus* (Viespar), *Falco cherung danubialis* (Șoim dunărean), *Falco peregrinus* (Șoim călător), *Falco subbuteo* (Șoimul rândunelelor), *Falco biarmicus* (Șoim sudic), *Falco naumani* (Vânturel mic), *Falco tinnunculus* (Vânturel roșu), *Circus aeruginosus* (Herete-de-stuf), *Circus cyaneus* (Herete vânt), *Circus macrourus* (Herete alb), *Circus pygargus* (Herete sur), *Asio flammeus* (Ciuf-de-câmp), *Asio otus* (Ciuf-de-pădure), *Strix aluco* (Huhurez mic), *Strix uralensis* (Huhurez mare), *Bubo bubo* (Buhă), *Glaucidium passerinum* (Ciuvică), *Tyto alba guttata* (Strigă), ș.a., bineînțeles în virtutea faptului că toate aceste specii puteau fi găsite și capturate, fără nici o problemă (!) în Banat.

specii care astăzi au dispărut sau existența lor este periclitată în majoritatea țărilor Europei.

Începând din 1880 atenția sa se îndreaptă spre fenomenul de migrație a păsărilor, fenomen pe care a studiat câțiva ani cu perseverență pe ambele maluri înmlăștinite ale râului Araca, între localitățile Satu Mare (Județul Arad) și Sânnicolau Mare (Județul Timiș), pe apele interioare din hotarul Sânnicolau Mare, precum și în luncile împădurite aferente Mureșului. De data aceasta toate observațiile le-a efectuat personal, colectările de asemenea. Piesele împăiate de el au servit la formarea unui mic muzeu local de ornitologie. Întreaga sa colecție cuprindea cca. 350 piese. Cu ea obține marele premiu al expozițiilor milenare de la Budapesta din 1896, pentru Comitatul Torontal. O parte a acestei colecții se află la Sânnicolau Mare servind ca material didactic la trei școli din localitate.

În decursul anilor 1881-1882 a observat în total 134 specii de păsări, din care 94 specii au fost considerate păsări migratoare. A constatat cuibăritul a 63 de specii în zona cercetată (domeniile familiei graf. K. NÁKÓ din Sânnicolau Mare). Restul de 31 de specii le-a considerat hoinăritoare. Bineînțeles aceste clasificări precum și teoretizările în lucrările sale sunt la nivelul științei de atunci, le considerăm ca atare. Datele fenologice, precum și informațiile referitoare la biotip, comportament ș.a., ne vor servi ca date princeps despre avifauna actuală în interpretările noastre ulterioare.

Sub impulsul Primului Congres Internațional de Ornitologie, ținut la Viena în 1884, unde sub președenția lui Dr. R. BLASIUS, se înființează Comisia Internațională de Ornitologie, cu menirea de a organiza și coordona activitățile ornitologice pe mapamond, fiind adeptul acestor deziderate Dr. KUHN dorește înființarea unei rețele de observații ornitologice în Banat. În ședința Societății din 24.12.1884, deci în același an, lansează un apel și elaborează planul amănunțit al stațiunilor de observare. Terenul propus pentru cercetare cuprindea regiunea istorică Banat, delimitat din nord de râul Mureș, în defileul căruia erau prevăzute următoarele localități: Szöreg (azi în Ungaria), Sânnicolau Mare, Satu Mare, Lipova și Căpâlnaș; din vest de râul Tisa cu localitățile: Kaniža, Padej, Novi Becei, Perlez (azi în Jugoslavia); din sud de fluviul Dunăre cu localitățile: Pancevo, Korvin (azi în Jugoslavia), Baziaș, Drencova și Orșova; iar din est de Munții Mehadii și defileul râului Cerna cu localitățile: Rușchița, Nădrag (de-a lungul unui braț al Timișului) și Tomești (lângă un braț al Begăi). În total deci, împreună cu Timișoara, erau prevăzute 18 localități situate în zonele limitrofe ale terenului de cercetare și 24 localități în interiorul acestui teren după cum urmează: 1 - de-a lungul Begăi, Zrenjanin, Crna (azi în Jugoslavia), Timișoara, Becicherecu Mic și Făget; 2 - de-a lungul Timișului, Jaša Tomici (azi în Jugoslavia), Lugo, Caransebeș și Teregova; 3 - de-a lungul

Bârzavei Denta, Bocșa, Reșița și Văliug; 4 - de-a lungul Carașului, Banatska Palanka, Grebenac (azi în Jugoslavia), Vărădia și Carașova; 5 - de-a lungul Nerei, Sasca Montană și Bozovici, iar între Nera și Caraș, Bela Crkva (azi în Jugoslavia), Oravița și Anina; 6 - de-a lungul râului Galacka, Vârșet și Kikinda (azi în Jugoslavia). Scopul apropiat al acestor observări în rețea ar fi fost stabilirea cu precizie a numărului de specii care "vin la noi primăvara, staționează vara și pleacă toamna", numărul speciilor care "sosesc la noi pentru sezonul de iarnă", numărul speciilor care "hoinăresc" și în final "câte specii de păsări trăiesc la noi pe tot parcursul anului". Apelul Dr-lui KHUN era adresat celor care doresc și simt aptitudini pentru această muncă, în special paznicilor de vânătoare, paznicilor de păduri, administratorilor de gospodării, preoților și învățătorilor cu condiția să locuiască în apropierea sau chiar în localitățile prevăzute. Din păcate, din lipsă de participanți adecvați, acest proiect de mare însemnătate științifică nu s-a materializat. Doar Dr. KHUN, fiind detașat la Sânnicolau Mare, timp de 15 ani a studiat și a colectat avifauna locului, pentru muzeul său ornitologic. Avantajele unui muzeu (local) este pe lângă reprezentarea speciilor și compararea lor cu subspeciile și aberațiile întâlnite în zona respectivă, precum și prezentarea ornitofaunei altor regiuni - susține el, fiind adeptul ideilor contemporane preluate din lucrările lui WALACE.

Orientându-se și după lucrări de ornitologie din Europa împarte colecția sa în 4 grupe, ca păsări permanente, păsări de vară, păsări trecătoare și păsări de iarnă. La lista speciilor publicate redă denumirea păsărilor în limba latină, limba maghiară și limba germană, numărul de exemplare capturate, dimensiunile, ca lungimea totală, diametrul ochiului, anvergura aripii, descrierea amănunțită a penajului, variabilitatea penajului precum și data și modalitatea capturării.

Precursorul ornitologiei bănățene, prin exemplul său personal, generator de idei și deschizător de drumuri, Dr. LAJOS KHUN a rămas fidel și pătimaș al ornitologiei până la încetarea sa din viață (17.04.1900, Sânnicolau Mare).*

Activitatea ornitologică în cadrul Societății, după o pauză de câțiva ani, ani în care apar numeroase lucrări de popularizare despre păsări, dar fără

---

* Fizician, doctor în filozofie, teolog, Dr. Kuhn publică și o serie de lucrări de fizică și matematică, popularizând astfel teoriile noi ale vremii în aceste specialități și aparatele (telefonul, fonograful, generatorul de scântei ș.a.) pe care le aducea de la Paris, cu ocazia primei Expoziții Mondiale de Electrotehnică. Prin intervenția sa publicul timișorean putea vorbi la telefon cu primarul orașului în 1882 (premieră națională), iar orașul de pe Bega a fost iluminat stradal prin curentul electric începând din 12.11.1884 (premieră europeană). Cu ocazia unor drumuri în străinătate vizitează și marile muzee de la Paris, Berlin, Viena și Budapesta apreciind, că darul mai bogat al naturii Banatului și perseverența oamenilor de știință de la noi ar putea ridica nivelul muzeului timișorean la rangul celor europene. În acest spirit educă și acționează pe tot parcursul vieții sale.

Însemnătate științifică (în primul rând din punctul de vedere al originalității), este continuată de tânărul DIONISIE LINȚIA, învățător, care devine membru al acestei Societăți începând din anul 1903. Cu spijinul moral și cu subvențiile financiare destinate cercetărilor întreprinde mai multe expediții de studii și colectări ornitologice îndeosebi în zona Moldova Veche - Orșova - Grădinari, locul său natal (numit de pe atunci Cacova, 13.08.1880). De-a lungul Dunării de Jos el descoperă și colectează (27.09.1902) potârnichea-de-stâncă (*Alectoris graeca saxatilis*), element mediteranean rar, despre care susținea, că provine din Sârbia, încă din iarna anilor 1883-1884 și din care primele exemplare au fost împușcate, dar determinate greșit, între anii 1897-1898, conform rapoartelor de vânătoare. Aceste date au fost publicate în prima sa lucrare de ornitologie, care a apărut pe filele Caietelor de Științele Naturii. Aici elucidează sistematica, morfologia, câteva aspecte de comportament, din viața acestei specii și redă rezultatele măsurătorilor biometrice precum și alte aprecieri despre cuibăritul, vânărea ș.a., a potârnichei-de-stâncă, specie necunoscută la noi până la acea dată.

O altă specie de mare revelație pentru vremea sa, descoperită de el în Munții Banatului, la Padina Matei, a fost huhurezul mare (*Strix uralensis*), întâlnit de prima dată în 4.04.1902, când escaladarea unui copac urias, după cuibul de huhurez, era să-l coste viața. Într-o lucrare comunică observațiile sale în legătură cu această specie precum și părerea Dr. I. MADARÁSZ, directorul și custodele Colecției de Ornitologie de la Muzeul Național din Budapesta, unde LINȚIA a expediat o serie de piese pentru omologare.

Donează muzeului Societății un cocoș de potârniche-de-stâncă preparat de el și o vitrină cu 200 de ouă și cuiburi, aparținând la 80 de specii de păsări, toate colectate din sudul Banatului. Începând de atunci viața lui devine inseparabilă de preocupările muzeologice bănățene, și întregul său efort de observator al naturii, colecționar și preparator autodidact câștigă valența și perspective științifice. La intervenția Dr. I. MADARÁSZ, Muzeul Național invită pe "tânărul și promițătorul ornitolog" la Budapesta, ca el să-și poată mări cunoștințele în sistematica păsărilor și în taxidermie. Ca atare din 4.01.1904 pleacă de prima dată la Budapesta, unde își petrece diminețile în Laboratorul de Dermoplastie învățând tehnici noi, iar după amiezile la Colecția Ornitologică, alături de Dr. MADARÁSZ, executând lucrări interesante. După această specializare devine observatorul permanent al Institutului Ornitologic Ungar, institut de referință pentru SE-ul Europei în perioada respectivă.

În scurt timp și la Timișoara este observată și apreciată pregătirea și priceperea sa în specialitate și pentru aceasta la intervenția Societății este însărcinat, ca în schimbul unei subvenții financiare anuale din partea federației Muzeelor și Bibliotecilor, să colecteze și să prepare material ornitologic, ceea ce a îndeplinit cu succes până la izbucnirea primului război mondial.

În raportul său de sfârșit de an (1904) Dr. L. TÖKÉS, prezentând Muzeul de Științele Naturii, în mod excepțional se referea la cele 29 de păsări împăiate și la cele patru cranii preparate de către LINȚIA, amintind totodată cu deosebită satisfacție, că el "a colectat cele mai de seamă păsări ale Banatului, și le-a prezentat într-o formă împăiată artistică. Priveliștea acestei colecții ne oferă într-adevăr o satisfacție și într-un mod pregnant dovedește înaintarea în domeniul dermoplastiei. Fiecare pasăre parcă trăiește, fiind prezentată ca într-un documentar viu; nu umple cu talaș și câlți, ca în trecut, ci cu precizia unui sculptor și cu talentul unui artist consacrat, pe un corp de lemn modelat, este fixată cu exactitate pielea în prealabil umezită; astfel ținuta corpului, privirea, poziția gâtului, aripii sunt redată în mod natural și foarte expresiv". Cu această apreciere în față "ornitologului de seamă al casei", DIONISIE LINȚIA, descoperit și promovat de Societatea de Științele Naturii din Timișoara, toate ușile i se deschid.

Un moment important din viața sa constituie cunoștința sa cu Dr. GRIGORE ANTIPA, pe atunci directorul Muzeului Bucureștean, și Inspector General al Pescarilor, care îl asigură, că va da permisiunea pentru o eventuală excursie de cercetare în Dobrogea, respectiv Delata Dunării (cum mai târziu se și întâmplă). Prin intermediul Dr. ANTIPA face cunoștință cu RITTER ROBERT VON DOMBROWSKY, care a condus între anii 1895-1916 atelierul de dermoplastie "Dabrudscha" din București. Dr. GR. ANTIPA, inițiatorul dioramelor în prezentarea muzeologică, a apreciat foarte mult activitatea și priceperea lui LINȚIA, care de asemenea prezenta animalele în biogrupuri înconjurată de elementele (plante, stânci, ape, scoici, ș.a.) mediului lor de viață.*

Între timp își petrece vacanțele în sudul Banatului, mai ales în zona Dunării de Jos, de la Pancevo până la Orșova, participând la vânători comune, colecționează și preia pentru colecția sa exemplarele cele mai interesante din punct de vedere științific (rarități, curiozități). Pe cele obișnuite le prepară vânătorilor contra cost. Având în vedere bogata colecție donată muzeului și îndelungata sa experiență în domeniul cercetării și colectării animalelor, precum și faptul, că lucrările sale de specialitate au dovedit cu succes pregătirea

---

* Antipa și Linția aproape simultan au descoperit și desăvârșit prezentarea dioramică în muzeotehnica românească, fapt ce le conferă o prioritate națională absolută. Metodele lor de prezentare pot fi socotite, și astăzi, interesante și ecologice, bazându-se pe reconstruirea cadrului natural inițial în care trăiește specia sau speciile respective și la care s-au adaptat prin dotările lor morfologice, fiziologice și comportamentale. Linția având avantajele vârstei și-a perfecționat această modalitate interactivă la un nivel de performanță greu de egalat. Principiile de bază ale existenței bio-ecologice se pot exemplifica prin tronsonul de diorame clasice, ce se păstrează la Secția de Științele Naturii a Muzeului Banatului din Timișoara, având o valoare inestimabilă științifico-documentară.

sa temeinică teoretică, Societatea cere mutarea lui LINTȚIA la Timișoara pe un post oarecare la Inspectoratul Școlar.

Se află într-o perioadă foarte activă. Dând satisfacție misiunii de cercetare și colectare îmbogățește muzeul cu 25 de piese noi de păsări și mamifere. În 1908 vizitează Balta Brăilei și Delta Dunării unde remarcă existența a 328 specii de păsări din care colectează 30 de specii și ponta de la 7 specii. Lucrarea sa publicată bilingv în *Aquila*, revistă de mare prestigiu internațional, se încheie cu Lista Sistematică a Păsărilor României și denumirile populare ale acestora.

Afiliindu-se curentelor zoologiei moderne el a urmărit dezvoltarea armonioasă a muzeului încercând să salveze tot ce era valoros pe tărâm ornitologic de pe terenurile afectate de civilizație. Din sudul Banatului colectează *Oenanthe pleschanka* (Pietrar negru), *Pastor roseus* (Lăcustar), *Loxia curvirostra* (Forfecuță), *Falco cherrug danubialis* (Șiom dunărean), *Parus lugubris* (Pitigoi-de-livadă), *Surnia ulula* (Ciuhurez), *Aegolius funereus* (Minunită) ș.a.

Întreprinde expediții cu zoologi remarcați ai vremii; cu Dr. H. WIEGOLD în Balcani, cu Dr. E. S. STEWARD (oncolog englez) în stepa nisipoasă de la Deliblata și Banatul Sârbesc, cu G. ERTL, de la Budapesta, vizitează din nou Delta Dunării (de la el a primit o parte din celebra colecție 447 cuiburi cu 1957 ouă pentru muzeul Societății).

La 11.04.1910 i se încredințează custodia muzeului. După șase săptămâni petrecute la Secția de Zoologie a Muzeului Național Ungar, unde lucra cu diferiți specialiști, revine la Timișoara și prin intermediul ziarelor locale solicită donații de animale în vederea împăierii lor în scopuri muzeale. La sugestia Inspectoratului Muzeelor și Bibliotecilor exponatele în dublură sunt trimise la Muzeul din Vârșet (azi în Jugoslavia), astfel punându-se bazele Secției de Științele Naturii de acolo (și care în parte este identică cu Secția de Științele Naturii de la Muzeul Banatului din Timișoara, sub aspectul colecției de păsări!).

În timpul războiului atât donațiile cât și ajutoarele bănești se răresc. În lipsa lor custodele muzeului, scutit de serviciul militar, se ocupă de dezinfecții, în lipsa sulfurii de carbon cu naftalină, cu umplerea preparatelor lichide, cu trierea și revizuirea colecției de păsări și mamifere, cu aranjarea colecției de fluturi. Și totuși muzeul timișorean are renume, este vizitat de numeroși oameni de știință din străinătate, care vorbesc elogios despre bogăția materialului, despre așezarea educativ-didactică a pieselor preparate. Se începe inventarierea amănunțită în vederea depozitării colecțiilor la locuri sigure...

După război este numit profesor la Școala normală de băieți din Timișoara pentru a preda dermopastia și conservarea materialului didactic. La 20.08.1920 este delegat ca director al Muzeului Bănățean din Timișoara cu scopul "ca Muzeul Bănățean să devină un focar de cultură pentru toate naționalitățile din Banat...".

Aproape anual vizitează Dobrogea și Delta Dunării în vederea cercetării și colectării materialelor ornitologice, fie singur fie însoțit cu cercetători din străinătate (Dr. H. WEIGOLD, W. H. CONGREVE, cu oaspeți guvernamentali etc.). La Timișoara este inițiatorul, mai târziu președintele activ, al Societății de Vânătoare Hubertus. Obține mai multe medalii de aur și diplome de onoare la diferitele expoziții de vânătoare pentru "păsările vâdate și artistic împăiate".

În 1927 luând parte la cel de al X-lea Congres Internațional de Zoologie de la Budapesta, cunoaște pe lângă somitățile științelor zoologice moderne din Europa, și pe Dr. A. POPOVICI-BĂZNOȘANU, profesor universitar de la București, împreună cu I. BORCEA de la Iași, cu care se angajază să elaboreze materialele de bază, privind Primul Congres al Naturaliștilor din România în pregătire. În primăvara anului următor, 1928 la Cluj, DIONISIE LINȚIA prezintă două lucrări. Prima despre "Problema înființării primei Stațiuni românești de ornitologie", iar a doua despre "Proiect asupra stabilirii nomenclaturei ornitologice românești".

Deciziile Primului Congres al Naturaliștilor din România au fost primite cu oarecare indiferență și astfel nu s-a putut înființa în Delta Dunării decât un "Post de Observații ornitologice" la Jurilovca, dându-i-se lui LINȚIA o delegație permanentă de conducere (Ord. nr.60202/1928, Min. Agr. și Domenii). Această localitate a fost și cartierul general al Dr. G. V. ALMÁSSY, când cerceta Dobrogea în 1877, timp de trei luni.

Revenind la Timișoara înființează singur, la locuința sa, Stațiunea Ornitologică Română, prima stațiune de acest gen din țara noastră. Mai târziu, împreună cu colecția sa, sediul Stațiunii se va muta la Muzeul Cultural al Banatului.

În 1930 este invitat ca oaspete la Stațiunea Zoologică de la Sinaia (înființată în 1922, ca stațiune de cercetare a Universității de la București), unde își pune bazele unei mici colecții de păsări alpine. La finele anului situația economică grea și mijloacele lui financiare reduse, determină pe LINȚIA la o pauză mai lungă în călătoriile lui de cercetări și colectări în Delta Dunării și zona lagună a Mării Negre. Astfel Postul de Observații Ornitologice de la Jurilovca încetează să mai existe.

La cererea direcțiunii Muzeului cameral se angajază pentru selecționarea colecțiilor de Științele Naturii. Este prezent la sesiunile internaționale (Padova, Pécs) unde se întâlnește cu vechi prieteni și cunostințe noi (L. DOBAY, A. D. ODDI) cu care discută noile descoperiri și rezultatele cercetărilor ornitologice. Elaborează lucrarea despre răspândirea găștii-cioc-scurt (*Anser fabalis brachyrhynchus*) și a găștii gât-roșu (*Branta ruficollis*) în țara noastră.

La 30.12.1930 în ședința Comisiei Interimare a Municipiului Timișoara se ia la cunoștință oferta profesorului DIONISIE LINȚIA, prin care oferea, ca donație, orașului colecția sa ornitologică și în același timp cerea ca orașul

să se îngrijească de construirea și organizarea unui Muzeu Ornitolologic înconjurat de Grădină Zoologică. Cere totodată asigurarea personalului auxiliar și mijloace materiale pentru întreținerea "acestei opere cultural-științifice". Își ia angajamentul să dirijeze personal, cât va trăi acest muzeu.*

Din lipsă de spațiu adecvat propunerea sa se va materializa abia în mai 1937, când materialul ornitolologic ce se găsea la Muzeul Bănățean și colecția sa de ornitologie sunt înglobate într-un tot unitar în clădirea Palatului Cultural (în 11 săli de la etajul III, aripa stângă a clădirii, azi Teatrul de Stat). Aici a început prelucrarea materialului în grupe biologice, lucru pentru care își formează și instruieste personal ajutoarele puse la dispoziție de către municipalitate.

Inventarul obiectelor "Muzeului Ornitolologic", "Laboratorului Ornitolologic" precum și "Biroului Stațiunii Ornitologice Române" donate de LINTIA se prezenta la 15.09.1937 astfel:

1 - Colecția de păsări (colecția specială pentru studii și cercetări științifice) - 1200 buc.;

2 - Colecția de păsări (colecția generală pentru demonstrații didactice și instruire) - 450 buc.;

3 - Colecția de ouă (cca. 95 specii de păsări) - 490 buc.;

4 - Colecția de cuiburi de păsări - 60 buc;

.....
17 - Biblioteca de specialitate, de zoologie și ornitologie - cca. 750 volume;

18 - unelte, scaune, instrumente de laborator - cca. 200 buc.;

.....
22 - Hărți, tablouri, fotografii, cu subiect ornitolologic, microscopic etc.

Între timp înființează, cu câțiva iubitori ai naturii "Asociația Bănățeană de Protecția Naturii", prima asociație de acest gen din România. Organizează

---

* Ajungând în postura unei personalități științifice cu cele mai vaste cunoștințe ornitologice, cu o viață în întregime subordonată acestor preocupări, Dionisie Lintia se folosea pe deplin de rodul muncii sale. În a doua parte a vieții apare ca un coordonator și organizator principal al ornitologiei românești precum și al ocrotirii păsărilor și al naturii. Din cele două mari laturi ale împlinirii vieții acestui om, practician și conservator prin excelență, pe de o parte, teoretician și organizator desăvârșit și recunoscut, pe de altă parte, au rezultat inestimabilele valori, care nu pot fi neglijate de nimeni care amintește de ornitofauna Europei central-răsăritene. Piese naturalizate de către el, atât cele montate, cât și balgurile, ne dezvăluie o mână de artist, de neegalat până în zilele noastre, și care meritoriu, alcătuiesc o colecție încheagată și catalogizată, fiind considerată ca cea mai mare și mai bogată colecție de păsări autohtone din România.

Apreciem, că numărul pieselor preparate de Dionisie Lintia este în jur de 7-8.000 de exemplare și se află la Secția de Științele Naturii de la Muzeul Banatului din Timișoara, la Liceul C. D. Loga din Timișoara, la Muzeul Stațiunii Zoologice din Sinaia, la Muzeul Municipal Vârșet (Jugoslavia), La Muzeul Național Budapesta (Ungaria), alte muzee, colecții particulare din țară și străinătate.

acțiuni de hrănire a păsărilor în vacanțe de iarnă a elevilor ("Crăciunul Păsărilor"), ținând la fața locului multe demonstrații și lecții prin care urmărea familiarizarea tineretului cu ideile protecției păsărilor. Datorită acestor acțiuni de mare răsunet, în primul rând în presa locală, el a devenit membru al Comitetului Național Român din cadrul Comitetului Internațional de Protecția Păsărilor (The International Committee for Bird Preservation). În această calitate practică o corespondență intensă de informare și lămurire a celor străini și face propuneri cu privire la protecția a mai multor specii de păsări, care erau pe punctul de a fi stârpite fără milă.

În 1938 primăvara este invitat la București pentru elaborarea planului de organizare al Centralei Ornitologice Române. La acest plan lucrează cu Ing. SERGIU PAȘCOVSCHI și-l rezolvă în timp record. Totodată efectuează două expediții în Munții Bucegi studiind ornitofauna alpină. Depune peste 50 de păsări preparate la Muzeul Stațiunii Sinaia.

După pensionarea sa își dedică timpul său liber, în continuare, ornitologiei și muzeului său. Rămâne conducătorul onorific al Secției de Științele Naturii al Muzeului Orășenesc.

Ultimii zece ani din viață se dedică trup și suflet elaborării unei lucrări despre păsările României. Gând la gând, directorul Fundației Culturale Regale pentru Literatură și Artă oferă lui LINȚIA, la data de 9. 04.1940, traducerea lucrării lui R. R. VON DOMBROWSKY, *Ornis Romaniae*, apărută la București în 1912, în limba germană. După o documentare de rigoare, LINȚIA semnează contractul: "Am onoarea a vă face cunoscut, că sunt de acord cu Dvs. să traduc în limba română și să întregesc, adăugând toată literatura subiectului, completând nomenclatura și redactând partea privitoare la provinciile alipite...". La 1 decembrie trimite manuscrisul volumului I (Păsările României, *Ornis Romaniae*), împreună cu 21 de fotografii colorate și un exemplar privind instrucțiunile tehnice pentru tipografie și totodată remarcă: "Am luat ca model cele mai moderne lucrări din prezent... pentru ca să dau științei și culturii românești o lucrare absolut modernă și în împrejurările actuale cât se poate de bună".*

---

* La această lucrare enciclopedică și de referință, cu un impact moral pozitiv și de neegalat până în zilele noastre, Dioisie Linția a prelucrat și a completat textul original cu peste 60 de specii și subspecii, cu nomenclatura și statistica științifică nouă și modernă (lucrarea lui Dombrowsky a fost scrisă în 1910!). Începând din 1940 pe lângă el și-au dat concursul Dr. Alexandru V. Grossu, profesor malacolog prin revidierea textului dactilografiat, Emil Nadra, ornitolog, asistentul lui Linția, prin executarea tablourilor colorate după fotografiile alb-negru a păsărilor naturalizate și Ing. Anton Klinke, ornitolog amator, prin executarea desenelor și a schitelor în tuș și prin întocmirea registrului alfabetic. Manuscrisul celor trei volume, cu fotografii originale reprezentând speciile din colecția Dionisie Linția, se păstrează astăzi la Secția de Științele Naturii de la Muzeul Banatului Timișoara.

Pentru a întări această dorință întocmește Catalogul Sistematic al Faunei Ornitologice Române (a apărut în 1.04. 1944, Timișoara). În prefață redă un scurt istoric al formării "Secției Ornitologice Prof. D. LINȚIA" din Muzeul Regional al Banatului, totodată amintește, că "... piesele sau grupele biologice sunt plasate în vitrine moderne, iar ordinea sistematică o arată numerele romane puse la un colț al fiecărei vitrine, iar inscripțiile aplicate la fiecare raft, dau explicațiile convenite pentru fiecare ordin, familie, gen sau specie, însoțite de scurte note biologice, cari ușurează orientarea și instruirea oricărui vizitator, care își ia osteleala să le citească și să le privească cu atenție". În afara speciilor provenite din străinătate, remarcă: "Fauna Ornitologică a României" la ora respectivă se încadra în 23 de ordine, 48 de familii, 175 genuri și 407 specii și subspecii.

De fapt el se referea la colecția sa, o bază documentară și științifică uriașă, neexploatăată în întregime nici până astăzi. Multitudinea datelor a făcut, ca dintr-o simplă traducere a cavalerului R. R. VON DOMBROWSKY, în care era tratată situația avifaunelor din Oltenia, Muntenia și în parte Dobrogea, precum și prin completarea și aducerea la zi a datelor ornitologice din România (LINȚIA fiind poliglot, a studiat și a analizat toată literatura ornitologică care se referea la Transilvania, a vizitat și a redeterminat piesele vechi din muzeele consacrate, ca Aiud și Sibiu, iar prin intermediul prietenului său Ing. S. PAȘCOVSCHI a prelucrat mult material ornitologic și informații din diferite regiuni din țară, în special din nordul Moldovei și Bucovina).

După stingerea lui din viață, la 29.08.1952, Timișoara, vor apărea volumele II (1954) și III (1955) a lucrării sale monografice în îngrijirea editurii Academiei R.P.R., sub titlul "Păsările din R.P.R."

DIONISIE LINȚIA, vânător, dermoplastician și ornitolog desăvârșit, om de știință recunoscut a consacrat mai mult de 50 de ani din viața sa studiului păsărilor. Pasiunea colecțiilor i-a dat tencitate și forță pentru îndeplinirea țelurilor sale științifice. El este primul ornitolog modern al României, întemeietorul celei mai vaste și valoroase colecții de păsări autohtone, singura colecție românească, care permite studii comparative, având la bază serii ample din multe specii și care după felul lor de preparare, aranjare și conservare, atestă o perfectă cunoaștere a formelor vii.*

---

* În încheierea Prefaței Catalogului Sistematic al Faunei Ornitologice Române, Dionisie Linția scria: "Să mi se scuze deci dacă n-am realizat prea mult, eu mulțumindu-mă numai cu convingerea, că cel puțin am spart gheața din calea urmașilor, în această specialitate, continuarea o las în sarcina celor ce-mi vor urma, cu devisa, ca: Cercetătorul nici când să nu sacrifice adevărul în știință în interesul clarității, pentru că neadevărul va rămâne de-a pururi neadevăr, ceea ce azi însă este neadevărat, poate fi clarificat mai târziu. Vivat, crescat, floreat Ornithologia!". Astăzi numele său este comemorat de o stradă lângă Băile Neptun din Timișoara, precum și de Filiala timișoreană a Societății Ornitologice Române, coordonator de grup fiind A. Kiss.

După DIONISIE LINȚIA munca de cercetare și colectare ornitologică precum și cea de taxidermie-muzeologică a fost continuată de discipolul său EMIL NADRA (născut la 21.11.1904, Ciumeghiu, Județul Bihor). Încă din 1935, când a devenit asistentul renumitului ornitolog, a ocupat în muzeu postul de preparator-restaurator, participând activ în timpul deplasărilor pe teren la îmbogățirea colecției ornitologice. A colectat periodic la Stațiunea Jurilovca din Dobrogea, în zona lagunară a Mării Negre și în Delta Dunării, în alte locuri din țară, dar permanent în Banat. A colectat cca. 900 de piese, impecabil preparate, întocmind și catalogul, cel mai recent, al acestei colecții.

Preocupările sale profunde pentru problemele muzeologiei le putem argumenta prin a ne referi la cartea sa (Colectarea, conservarea și naturalizarea vertebratelor pentru muzee, Ed. Min. Cult., 1955), carte de căpătâi a multor preparatori de pe lângă muzeele de științele naturii, precum și la dioramele executate de el, de dimensiuni mari, care pot fi considerate etaloane în muzeotehnica românească.

Fiind on de teren, colaboratorul Centralei Ornitologice Române, încă de la înființarea ei, inelator voluntar, vânător pasionat priceput și apreciat timp de 60 de ani, a avut prilejul de a întâlni și de a semna pentru prima dată prezența unor specii rare cuibătoare cum sunt lăstunul-de-stâncă (*Ptinionoprogne rupestris*, Scop., 1769) din Valea Cernei, lăcarul răsăritean (*Acrocephalus agricola brevipennis*, Severtov, 1872) din Dobrogea sau uliganul pescar (*Pandion haliaëtus*, (L.), 1758) din pădurea Bezdin, Valea Mureșului.

Îi aparține și semnalarea altor specii foarte rare pentru țara noastră, ca notăriță-cioc-subțire (*Phalaropus lobatus* (L.), 1758), pescăruș rozalb (*Larus genea*, Brême, 1840), gușă vânăta (*Luscinia svecica cyanecula* (Meisner), 1804), flaming (*Phoenicopterus ruber roseus*, Pall, 1811), frunziță cenușie (*Hippolais pallida elaeica* (Linderm.), 1843), vrabia negricioasă (*Passer hispaniolensis* (Temm.), 1820) precum și ciocârlie urecheată balcanică (*Eremophila alpestris balcanica* (Reichenow.), 1895), care a fost descoperită în Munții Cîmbului și capturată de NADRA în Munții Banatului, care determină și apartenența taxonomică subspecifică. Împreună cu Ing. S. PAȘCOVSCHI introduce ca specie nouă pentru avifauna României pe *Motacilla citreola* Pallas, 1776.

A fost unul dintre promotorii protecției naturii în Banat, activând ca membru al Comisiei Monumentelor Naturii de pe lângă Academia R. S. R., Subcomisia Timișoara, fiind custodele științific al rezervațiilor bănățene de interes ornitologic.

Mai remarcăm aptitudinile sale artistice. El a pictat, după fotografiile pieselor împăiate, ilustrațiile celor trei volume traduse și completate de

D. LINTIA și a confecționat diorame mari (la Timișoara și Deva) care pot fi considerate astăzi ca etaloane în muzeotehnică în special sub raport estetic. Ca chinolog pasionat și competent a fost unul dintre fondatori Societății Canis și președintele pe țară al colegiului de arbitri din cadrul asociației Chinologilor din România.

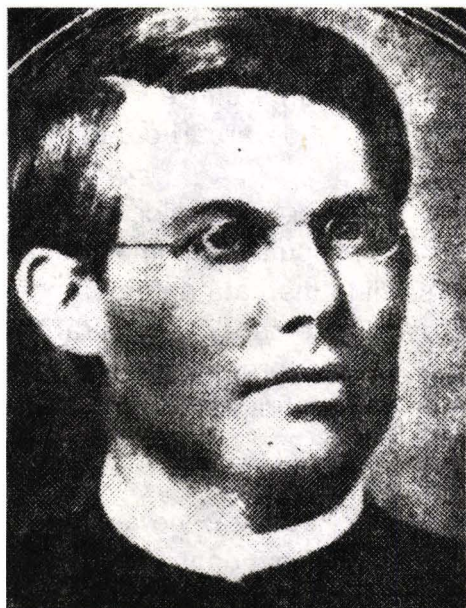
Înzestrat cu multe cunoștințe și experiență de teren, observator, vânător și preparator prin excelență a lăsat posterității relativ puține dar importante lucrări științifice pentru avifauna țării, viața sa fiind marcată de amprenta seriozității și modestiei. Deși autodidact, prestigiul de care s-a bucurat în rândul ornitologilor autohtoni și străini s-a acentat și prin recunoașterea activității sale răsplătite prin acordarea unor distincții din partea statului (Medalia Muncii, 1956; Ordinul Muncii clasa III-a, 1972; Ordinul Meritul Cultural, 1973).

S-a stins din viață la 2.03.1978, Timișoara. Păstrez o vie amintire, cu sentimentul respectului și mulțumirii, a celui om minunat care a fost EMIL NADRA, de la care am avut prilejul să învăț multe, știință și umanitate, însoțindu-l pe teren în ultimii ani ai săi, ca tânăr ornitolog. Am încercat să-i cunosc în profunzime măiestria sa și să-i continui opera începută la Secția de Științele Naturii din cadrul Muzeului Banatului Timișoara.

Prezentarea acestui triptic al personalităților bănățene KHUN - LINTIA - NADRA, marchează preocupări pe o perioadă de peste 100 de ani, totuși nu exprimă în totalitate cercetările ornitologice din această regiune a țării. Au fost și alții, în anturajul celor amintiți, poate mai puțin prolifici, dar care prin știință, pasiune și perseverență au contribuit prin observarea păsărilor, prin colectarea datelor specifice ornitologiei și prepararea pieselor, prin întocmirea unor colecții documentare, de mare importanță astăzi, la dezvoltarea ornitologiei bănățene.

Amintim aici pe Ing. S. PAȘCOVSCHI, care în permanentă a căutat dovezi pentru clarificarea sistematicii și răspândirii unor specii rare din țara noastră. Era colaborator apropiat al lui LINTIA și NADRA; pe Ing. TEODOR BABUȚIA (cu pregătire silvică, ca și precedentul), care în cadrul INCEF Timișoara a condus cercetările timp de 10 ani, privind ornitofauna și condițiile ecologice ale avifaunei acvatice din vestul țării. Colaborând cu S. PAȘCOVSCHI și cu E. NADRA dar și cu alți vânători și cercetători, ca ANTON KLINKE și Ing. CAROL GUSCHIEVICI, pe baza observațiilor documentare îndelungate (1962-1970) pe Fondul experimental nr.32 Satchinez-Bărăteaz (perimetrul și împrejurimile de astăzi ale Rezervației Ornitologice de la Satchinez) stabilește pentru prima dată repartiția păsărilor pe tipuri de faună și face clasificarea fenologică a speciilor acvatice din

Dr. LAJOS KUHN
(1844-1900)

DIONISIE LINȚIA
(1880-1952)

EMIL NADRA
(1904-1978)

Semnătura lui Lajos Kuhn

Semnătura lui Dionisie Linția

Semnătura lui Emil Nadra

vestul României, totodată experimentează hrănirea rațelor mari în timp de iarnă și clocitul lor în cuiburi artificiale. Cu ajutorul lui VENDEL HRADSKY majoritatea pieselor ornitologice colectate, care nu au ajuns în posesia Muzeului Banatului, au fost preparate și constituite într-o colecție documentaro-științifică de la Stațiunea de Cercetări Silvice de la Pădurea Verde din Timișoara. (Din nefericire, prin nerespectarea condițiilor de conservare, colecția mai sus menționată este în întregime atacată de gândacul muzeelor, *Anthrenus museorum*, de molie, *Tinea pellionella*, și gândacul de piei, *Dermestes lardarius*, și larvele acestora, riscând să rămână din ea doar datele fenologice...); pe Ing. MIRCEA TELEGUȚ, vânător și pasionat colecționar care a cedat muzeului multe specii rare de păsări capturate în Banat. În colecția osteologică a Secției de Științele Naturii un loc însemnat ocupă craniile și oasele, de regulă stern, de păsări provenite de la el; pe Ing. CAROL ȘUBONI, care fiind detașat permanent la Stațiunea Meteorologică Cuntu, Muntele Mic, pasionat al naturii, a colectat Muzeului Banatului, colaborând cu E. NADRA, o serie de piese ornitologice de proveniență din zona alpină.

După stilul clasic al colectărilor, prin împușcare, desigur toți vânătorii, care au capturat câte o piesă mai rară sau necunoscută de către ei și au cedat-o ornitologilor și colecțiilor consacrate, au devenit indirect părtași ai desăvârșirii ornitologiei bănățene.

THE HISTORY OF AVIFAUNISTIC STUDIES IN BANAT

A b s t r a c t

By presenting the lives of three major personalities in the field of ornithology from Banat: Dr. LAJOS KHUN (1844-1900); DIONISIE LINTIA (1880-1952); EMIL NADRA (1904-1978), there are also highlighted the detailed results of their studies and the positive impact on the development of ornithology in Romania.

BIBLIOGRAFIE

KISS, A., 1979, *Despre legătura dintre Dr. Khun Lajos și Societatea de Științele Naturii din Timișoara, cu privire specială la înființarea și*

îmbogățirea muzeului în decursul timpului. Tibiscus Șt. Nat., p.327-338, Timișoara.

KISS, A., 1982, *Activitatea ornitologică în cadrul Societății de Științele Naturii din Timișoara. Stud. și Com. vol.II, p.437-486, Reghin.*

KLEMM, W., 1979, *Biografia și activitatea ornitologică a lui Emil Nadra. Tibiscus Șt. Nat., p.315-317, Timișoara.*

KISS, A., 1983, *Dionisie Linția (1880-1952), ornitolog bănățean. Analele Banatului Șt. Nat., vol.I, p.35-38, Timișoara.*

Adresa autorului:

ANDREI KISS

MUZEUL BANATULUI TIMIȘOARA

P-ța Huniade nr.1

1900 Timișoara

ROMÂNIA